

Då vi alla blev svenskar

Kari Tarkiainen, *Sveriges österland. Från forntiden till Gustav Vasa* (SLS/ Atlantis 2008)

Det är historieprofessorn **Matti Klinge** som har myntat begreppet att vi finländare egentligen alla är svenskar. Klingses ställningstagande är att det finländska idag vilar på ett svenskt förflutet. Detta är möjligen en röd tråd i det stora historiprojekt som Svenska Litteratursällskapet inlett med **Kari Tarkians** bok *Sveriges Österland. Från forntiden till Gustav Vasa*.

Boken fokuserar på en period i finländsk historia som varit mycket omdebatterad och svårforskad. Tarkians målsättning att framställa en ”objektiv” historieskrivning av Finlands forntid och medeltid har ingalunda varit lätt. Historikommitténs val av Kari Tarkiainen till denna svåra – om inte den svåraste – del av projektets planerade fyra bokdelar, har säkerligen haft sina orsaker. Tarkiains professionella yrkesbana som ledande arkivarie på båda sidor om Bottniska viken har vägt tungt, men framförallt valet av en finskspråkig historiker att skriva om det svenska Finlands uppkomst har onekligen vägt tungt.

Boken präglas starkt av den senaste

arkeologiska och historiska forskningen och resultaten i språkvetarnas undersökningar. Samtidigt som Tarkiainen diskuterar nationalismens stora inflytande på historieskrivningen, gör han upp med både tidigare finsk- och svensknationalistiska tolkningar om Finlands forn- och medeltidshistoria. Boken är en välskriven och välillustrerad fackbok som antagligen kommer att godkännas till historiestudenternas kursböcker i Finlands forn- och medeltidshistoria. Utan att desto mera gå in på handlingen, är det skäl att gå in på en diskussion om tidigare historiebryk som onekligen uppstår i en läsning av boken.

I det här skedet är det värt att återgå till bokens huvudteser, att ”språket inte är (ett) arv utan en produkt av inlärning”. Men det här är inte historien om språkbyten eller bara om ett språks utbredning. Det är historien om en debatt som historikerna i Finland under de senaste 150 åren fört om vårt lands forn- och medeltidshistoria. Den debatten har präglats av sitt samtida politiska klimat, där historieskrivningen har tjänat som ett slagträ för att vinna legitimitet till den egna politiska ståndpunkten. Debatten dominerades av ett begrepp: civilisation. För de s.k. svensksinnade historikerna var det viktigt att se en skandinavisk invandring som satte sitt arv på framstegsutvecklingen i österlandet och dess befolkning.

Varifrån kom det som vi kallar för civilisation till Finland? När kom civilisationen till Finland, med vem och varifrån? Detta var (är) brännheta frågor i finländsk nationalistisk och statsinriktad historieskrivning. Det sedvanliga argumentet till finlandssvenskarnas fördel är att svenskheten bidrog till civilisationens införande i Finland och knytandet av landet till den västerländska kulturen. Utgångspunkten är att fornkulturen före det skandinaviska inträdet var primitivt och ur denna synvinkel av lägre rang. Medan fornkulturen ur finsknationalistisk synvinkel var det äkta finska som underställdes skandinavisk/svensk hegemoni i och med de dramatiska korstågen. För historiker och *statsarkeologer* blev det en fråga om att finna trovärdiga bevis för att bekräfta den egna ståndpunkten. Tarkiainen lyfter fram bl.a den evigt omdebatterade ortsnamnsforskningen som på något sätt anses berätta om landets kolonisation. I boken verkar det som i synnerhet svenskspråkiga historiker och lekmän engagerat sig i ortnamns ursprung.

Integrationen var inte så våldsam som man har i tidigare forskning menat, utan skedde stegvis och under en längre tidsperiod. Den ledde till att en hierarkisk furstestat etablerades sakta med hjälp av hot om våld och med kyrkans hjälp. Som Tarkiainen skriver var det fråga om att vinna byätternas, stammarnas och fol-

kens lojalitet. Framförallt var det fråga om att vinna politiskt och ekonomiskt inflytande över strategiskt viktiga områden och eliminera eventuella hot som kom i vägen. Det var fråga om utbyte av lojaliter och ekonomiska-politiska vinningar.

Egentligen är hela denna epok överdramatiserad och präglad av en helt annan tidsperiods historia (vilket Tarkiainen indirekt menar). Det som historikerna kan säga om det medeltida Sverige – där Finland ingick – är att redogöra om en statsbildnings framväxt i Europas norra periferi. Det beklagliga är att detta blir historien om staten och inte folket. Den förra känner vi mera om och har varit i praktiken mera omdebatterad i historieforskningen än det vanliga folket, vars historia vi känner så lite till.

Matias Kaihoviirta
skribenten är doktorand
i nordisk historia
mathias.kaihoviirta@abo.fi